

NEVOIA DE A ELIMINA

Definiție:

- ▶ Eliminarea reprezintă necesitatea organismului de a se debarasa de substanțele nefolositoare, vătămătoare, rezultate din metabolism.
- ▶ Excreția deșeurilor - prin mai multe căi:
 - aparat renal – urină
 - piele – transpirație – perspirație
 - aparat respirator
 - aparat digestiv – scaun
 - aparat genital feminin – menstruație

În stări ***patologice***, apar eliminări pe cale digestivă, sub formă de vărsături și pe cale respiratorie – spută.

Factorii care influențează satisfacerea nevoii

Factori biologici:

→ *Alimentația*

- ▶ - cantitatea și calitatea alimentelor ingerate de individ influențează satisfacerea nevoii de eliminare
 - o bună hidratare și o alimentație bogată în reziduuri (legume, fructe , cereale) facilitează eliminarea intestinală și vezicală
 - mesele luate la ore fixe favorizează ritmul eliminărilor

→ *Exercițiile*

- ▶ - activitatea fizică ameliorează randamentul muscular
 - fortifică musculatura abdominală și cea pelvină, care au un rol important în eliminarea intestinală

Vârsta

- ▶ - are rol important în satisfacerea nevoii dacă ținem seama de controlul sfincterelor
 - la copii, controlul se obține în 2 – 3 ani
 - la persoanele vârstnice, diminuarea tonusului musculaturii abdominale poate provoca lipsa de control a eliminării
 - la bărbați, hipertrofia prostatei determină tulburări de micțiune
- *Programul de eliminare intestinală*
- ▶ - regularitatea programului de eliminare este un factor ce influențează satisfacerea acestei nevoi
- ▶ - momentul ales pentru defecare poate varia de la un individ la altul

Factori psihologici

- ▶ → *Stresul*
- ▶ → *Anxietatea*
- ▶ → *Emoțiile puternice*
- ▶ - pot modifica frecvența, cantitatea și calitatea eliminării urinare și intestinale

Factori sociologici

- ▶ → *Normele sociale*
- ▶ - fiecare societate își stabilește măsuri de igienă, astfel încât indivizii să respecte salubritatea locurilor publice
- ▶ → *Educația*
- ▶ → *Cultura*

Independența în satisfacerea nevoii

URINA → sunt eliminate substanțele rezultate din metabolismul intermediar protidic, inutile și toxice pentru organism.

► *Terminologie:*

- micțiune = emisiune de urină, act fiziologic de eliminare
- diureză: cantitatea de urină eliminată din organism timp de 24 ore

Manifestări de independență

Cantitatea

- ▶ variază în funcție de vârstă:
 - nou – născut 30 – 300 ml/24h
 - copii 500 – 1200 ml/24h
 - adult 1200 – 1400 ml/24h ---- 1800 ml/24h

Frecvența micțiunilor

- nou – născut – micțiuni frecvente
- copil 4 – 5/zi
- adult 5 – 6/zi
- vârstnic 6 – 8/zi

Ritmul micțiunilor

- 2/3 din numărul micțiunilor în timpul zilei
- 1/3 noaptea

► Culoarea urinei

- galben deschis până la galben închis
 - cu cât urina va fi mai diluată, cu atât va fi mai deschisă și invers (până la galben – închis spre brun)
- → modificare în funcție de alimente:
- culoarea închisă = în regim bogat în carne
 - culoarea deschisă = în regim vegetarian
- → medicamentele schimbă culoarea astfel:
- roz, roșu – cărămiziu = tratament cu piramidon
 - albastru verde = tratament cu albastru de metilen
 - cafeniu - roșu sau brun - negru = tratament cu chinină sau acid salicilic

► **Mirosul urinei**

- de bulion = urină proaspătă
- amoniacal = după un timp din cauza fermentației alcaline

► **Reacția urinei**

- normal = reacție acidă = pH-ul între 4,5 – 7

► **Reacția urinei în funcție de alimente:**

- regimul bogat în carne – acidifică urina
- regimul vegetarian – scade aciditatea urinei

► **Aspectul urinei**

- normal = clar, transparentă la început.
- După un timp ea poate deveni tulbure în mod normal – datorită coagulării mucinei și a celulelor epiteliale antrenate din căile urinare și a mucusului din organele genitale

► **Densitatea urinei**

- se determină imediat după emisie, pentru că prin răcire se schimbă densitatea
- normal 1010 – 1025 – la regim mixt; la temperatura de 15°C (temperatura mai mică sau mai mare modifică densitatea)

- ▶ **SCAUNUL** = resturile alimentare supuse procesului de digestie, eliminate din organism prin actul defecației
- ▶ Scaunul este alcătuit din:
 - reziduurile rămase în urma digestiei alimentelor
 - celulele descuamate de pe suprafața tubului digestiv și a glandelor digestive
 - produsele de excreție a tubului digestiv și a glandelor anexe
 - număr mare de microbi
- ▶ *Terminologie:*
 - defecație = eliminarea materiilor fecale prin anus

Manifestări de independență la copil

► Culoarea

- în primele 2 – 3 zile după naștere = verde – brun închis (meconiu)

► La sugari:

- aspectul și culoarea se modifică în funcție de felul alimentației.

► Astfel:

- galben - auriu = sugar alimentat la sân, în contact cu aerul, prin oxidarea bilirubinei – devine verzui sau verde
- galben – deschis = sugar alimentat artificial
- brun = după introducerea făinii în alimentație

► Numărul

- 3 – 4/zi până în luna a VI-a când se reduce la 2 – 3/zi.
- Dacă sugarul este alimentat pe cale artificială, numărul scaunelor este de 1 – 2 /zi

► Mirosul

- ușor acru, reacție acidă = sugar alimentat la sân
- fad, reacție alcalină sau neutră = alimentație artificială

► **TRANSPIRAȚIA**

► = fenomen fiziologic prin care organismul își intensifică pierderea de căldură și funcția de excreție, prin intermediul glandelor sudoripare.

► *Terminologie*

- sudoare = soluție apoasă, constituită din apă 90% și 10% reziduu uscat (uree, urați, acizi grași, acizi organici volatili, săruri minerale).

► Manifestări de independență

► Reacția

- acidă $\text{pH} = 5,2$ sau ușor alcalină

► Cantitatea

- minimă, pentru a menține umiditatea pliurilor

► Mirosul

- variază în funcție de alimentație, climat și de deprinderile igienice ale individului

► **Perspirația**

- pierderi insensibile de apă prin evaporare la nivelul pielii și prin expirație

► **Compoziția aerului expirat:**

- O₂ – 16%
- CO₂ – 3%
- N – 74%
- H₂O – 7%

► **MENSTRA**

- = pierdere temporară sau periodică de sânge, prin organele genitale

- apare la pubertate și dispare la menopauză și în timpul sarcinii

► Manifestări de independență

► Ritmul

- la 28 – 35 zile

► Durata

- 3 – 5 zile

► Aspectul

- mucus amestecat cu sânge și detritusuri celulare
- nu coagulează

► Culoarea

- roșu negricios, la început
- apoi, roșu deschis

► **Cantitatea**

- 50 – 200g

► **Mirosul**

- dezagreabil

► **Evoluția**

- fără dureri,
- ușoară jenă fiziologică

► **Dependența în satisfacerea nevoii**

► În condiții patologice există mari pierderi de lichide prin:

- poliurie
- diaree
- vărsături
- drenaj
- diaforeză
- expectorație abundentă
- stomii etc.

- ▶ Când nevoia de eliminare nu este satisfăcută, survin mai multe **probleme de dependență**:
- ▶ *Eliminare urinară inadecvată cantitativ și calitativ*
- ▶ *Retenție urinară*
- ▶ *Incontinență de urină și materii fecale*
- ▶ *Diaree*
- ▶ *Constipație*
- ▶ *Vărsături*
- ▶ *Eliminare menstruală inadecvată*
- ▶ *Expectorație*
- ▶ *Deshidratare*

Eliminare urinară inadecvată cantitativ și calitativ

Manifestări de dependență

► Modificări patologice ale diurezei

► Poliurie

- eliminarea unei cantități mari de urină de la 300ml la 2500ml
- poliuria poate fi: trecătoare sau durabilă

► Oligurie

- excreția urinei sub câțiva ml la nou – născut până la 500ml/24h la adult
- oliguria poate fi determinată de cauze renale și extrarenale

► Anurie

- lipsa urinei în vezică
- poate fi din cauze renale și extrarenale

► **Polakiurie**

- senzația de micțiuni foarte frecventă
- cantitatea de urină emisă foarte mică

► **Nicturia**

- inversarea raportului dintre numărul micțiunilor și cantitatea de urină emisă în timpul zilei față de cea emisă în cursul nopții

► **Disuria**

- eliminarea urinei se face cu durere și cu mare greutate

► **Hematuria**

- prezența sângelui în urină: roșu - deschis, roșu - închis sau roșu brun
- uneori în caz de hematurie, urina este tulbure, asemănătoare cu spălătura de carne

► **Albuminuria**

- prezența proteinelor în urină

► **Glicozuria**

- prezența glucozei în urină

► **Hiperstenuria**

- urină foarte concentrată (densitate crescută)

► **Hipostenuria**

- urină foarte diluată (concentrație mică) = în bolile rinichiului când acesta își pierde capacitatea de concentrare

► **Izostenuria**

- urină cu densitate mică se menține în permanență la aceleași valori indiferent de regim

► **Edeme**

- acumularea de lichid seros în țesuturi, manifestat prin creșterea în volum a regiunii edemațiate, ștergerea cutelor naturale, pierderea elasticității țesutului edemațiat, cu păstrarea urmelor presiunii digitale (semnul „godeului”); pielea este palidă, lucioasă și străvezie

► **Urină tulbure**

- în mod patologic urina este tulbure din cauza sărurilor minerale, puroiului sau a microbilor

► **Urină cu miros de fructe coapte sau cloroform**

- în diabet zaharat, din cauza prezenței acetonei

► **Retenția urinară**

- **Ischiuria** sau retenția urinară reprezintă capacitatea vezicii urinare de a-și evacua conținutul. Ea nu trebuie confundată cu anuria, care înseamnă lipsa secreției renale.
- Retenția urinară determină o distensie extremă a vezicii, care va bomba, situație ce va fi pusă în evidență prin palpare deasupra simfizei pubiene, în timp ce, în caz de anurie, vezica rămâne goală.

► Manifestări de dependență

► Glob vezical

- distensia vezicii urinare deasupra simfizei pubiene, cauzată de retenția urinară

► Micțiuni

- absente

► Polakiurie

- micțiuni frecvente, în cantități mici (eliminare prin prea plin)

► **Incontinența de urină și materii fecale**

- Incontinența urinară și fecală poate rezulta în urma unor afecțiuni (infecție urinară sau intestinală), traumatisme ale măduvei spinării, pierderii stării de conștiență, deteriorare a activității sfincterelor, creșterea presiunii abdominale, leziuni obstetricale etc.
- Copiii și persoanele în vârstă sunt predispuse la incontinență fie prin lipsa de control a sfincterelor, fie prin procesul de îmbolnăvire.
- O formă particulară de incontinență urinară la copii este reprezentată de enurezisul nocturn, cu cauze multiple ce necesită îngrijiri complexe.

► **Manifestări de dependență**

► **Incontinență urinară**

- emisiuni urinare involuntare și inconștiente

► **Apare în:**

- leziuni medulare
- sfârșitul accesului de epilepsie
- afecțiuni neurologice
- slăbirea funcțiunii sfincterului
- traumatisme

► **Enurezis**

- emisie de urină, noaptea, involuntare și inconștientă, care se manifestă mai frecvent la copiii cu tulburări nevrotice, după vârsta de 3 ani

► **Incontinența de fecale**

- pierderi de materii fecale involuntar și inconștient

► **Iritarea tegumentelor regiunii anale**

Diareea

- ▶ Tranzitul intestinal accelerat provoacă diaree. Când numărul scaunelor este prea mare au loc pierderi importante de apă, electroliți, ceea ce determină un dezechilibru hidroelectrolitic și starea de diaree se prelungește.
- ▶ **Manifestări de dependență**
- ▶ **Frecvența**
- ▶ Număr mare în 24h
 - 3 – 6 scaune/zi în enterite și enterocolite
 - 20 – 30 scaune/zi în sindrom dizenteric
 - 80 – 100 scaune/zi în holeră

► **Consistența**

- scăzută, scaune moi, păstoase, semilichide, sau
- apoase

► **Cantitatea**

- mărită în diareele gastrogene de natură aclorică
- scăzută, foarte redusă în dizenterie, 10 – 15g

► **Culoarea**

- galben aurie, în diaree (în funcție de viteza tranzitului intestinal, bilirubina nu are timp să se reducă, din cauza tranzitului intestinal accelerat)
- verde când bilirubina se oxidează la nivelul intestinului gros
- albicios ca argila – icter mecanic, din cauza lipsei pigmentilor biliari
- hipercolorat – brun – închis = icter hemolitic
- negru ca păcura, moale, lucios = hemoragii în porțiunea superioară a tubului digestiv
- scaun amestecat cu sânge proaspăt = hemoragii în porțiunea inferioară a tubului digestiv

► **Mirosul**

► În funcție de procesele de fermentație și putrefacție de la nivelul intestinului gros:

- acid = fermentație exagerată
- putred = putrefacție exagerată
- ranced = grăsimi nedigerate (steatoree)
- de varză stricată = infecții cu colibacil

► **Aspect deosebit și cu elemente anormale**

► Aspect asemănător cu:

- zeamă de pepene sau supă de linte = febră tifoidă
- zeamă de orez = intoxicații, lambliază, holeră
- balebă de vacă = în colite

► Crampe

- contracții dureroase, involuntare și pasagere a mușchilor abdominali

► Colică

- durere cauzată de mișcări peristaltice exagerate

► Durere locală

- durere la nivelul anusului și iritația tegumentelor perianale

► Semne de deshidratare

- tegumente și mucoase uscate
- oboseală, slăbiciune
- greață și vărsături

► **Constipația**

- Constipația este caracterizată prin scaune rare unul la 2 – 4 zile, sau mai rare uneori, chiar cu un ritm regulat; dar la intervale mai mari decât cele fiziologice.
- Modul de viață, o hidratare insuficientă, o alimentație săracă în reziduuri, unele medicamente, emoțiile puternice pot determina apariția constipației.
- **Manifestări de dependență**
- **Frecvența**
 - scaun la 2 – 4 zile din cauza unui tranzit întârziat
 - suprimarea completă a eliminării fecalelor și a gazelor (ileus)

► Orarul

- pierderea orarului obișnuit al evacuării

► Cantitatea

- redusă în constipație
- mare (câteva Kg) în anomalii de dezvoltare a colonului (megadolicocolon)

► Consistența

- uscată, crescută (scibale, coproliți)

► Forma

- bile dure, de mărimea măslinelor, în constipație spastică
- masă fecaloidă abundentă, în constipația atonă
- bile conglomerate, multiglobale, când materiile fecale au stagnat mult în rect

► Culoare

- închisă

► Crampe

- contracții dureroase, involuntare, pasagere, ale musculaturii abdominale

► Meteorism

- acumulare de gaze în intestin, datorită absorbției lor insuficiente, producerii în cantități exagerate, în urma unei alimentații bogate în celuloză sau în urma aerofagiei

► Flatulență

- eliminarea frecventă a gazelor din intestin

► **Tenesme**

- senzație dureroasă de defecare, fără eliminare de materii fecale

► **Fecalom**

- acumulare de materii fecale în rect

► **Anorexie**

► **Cefalee**

► **Iritabilitate**

► Modificările patologice ale scaunului la copilul mic pot fi:

- muco-grunjoase – consistență neomogenă semilichidă cu particule solide (grunji). Mucusul format dintr-o substanță filantă, gelatinoasă
- lichide-semilichide – au caracter spumos – din cauza unor procese fermentative în intestin
- muco-purulente – se elimină puroi, scaunul este foarte fetid
- muco-sanguinolent – conține sânge

Vărsăturile

- ▶ Prin vărsături înțelegem evacuarea pe gură a conținutului stomacului. Vărsătura (voma) este un act reflex, cu centrul în bulbul rahidian, reprezentând o modalitate de apărare față de un conținut stomacal dăunător organismului.
- ▶ În momentul vomei, musculatura pereților stomacali, mușchii abdominali și diafragul se contractă simultan. În același timp, pilorul se închide, iar conținutul stomacului ajunge, sub presiune, la cardia care în acest moment se deschide.
- ▶ În urma presiunii intrastomacale, conținutul gastric trece în esofag, apoi în faringe, limba este trasă în jos, nazofaringele și laringele se închid, iar conținutul stomacal este evacuat pe gură.

► Manifestări de dependență

► Frecvența

- ocazionale (intoxicații alimentare sau boli infecțioase acute)
- frecvente (stenoza pilorică)
- incoercibile (graviditate și boli psihice)

► Orarul

- matinale (gravide)
- postprandiale precoce (nevropați) sau tardive (ulcer)

► Cantitatea

- mare, în stenoză pilorică (la alimentele consumate, se adaugă secreția exagerată a glandelor gastrice și resturile rămase de la alimentațiile anterioare)
- mică (câțiva zeci de ml)

► Conținutul

- alimentare
- mucoase, apoase (etilici și gravide)
- fecaloide (ocluzii intestinale)
- biliare (colecistopatii)
- purulente (gastrite flegmonoase)
- sanguinolente

► **Culoarea**

- galben verzuie (vărsături biliare)
- roșie (hematemeză)
- galben murdar (ocluzii)
- brună - aspect de zaț de cafea (cancer gastric) (vezi conținutul)

► **Mirosul**

- fad, acru, în hiperclorhidrii
- fecaloid (ileus)
- ranced (fermentație gastrică)

► **Forța de proiecție**

- brusc, în jet, fără efort, fără legătură cu alimentarea, fără greață

► **Simptome ce însoțesc vărsăturile**

- dureri abdominale
- greață – salivație
- cefalee
- transpirații reci, tahicardie
- deshidratare

► **Eliminare menstruală și vaginală inadecvată**

- Menstra este o pierdere de sânge prin organele genitale, care apare la sfârșitul fiecărui ciclu menstrual, dacă ovulul nu a fost fecundat (de la pubertate până la menopauză).
- Menarha, prima menstră, apare între 11 și 14 ani și este influențată de mediu, climă, viața în aer liber.

► Manifestări de dependență

► Amenoree

- absența menstruației – lipsa completă a menstruelor

► Dismenoree

- menstruație dureroasă – apariția durerilor în timpul menstriei

► Metroragii

- hemoragii neregulate, aciclice, survenite între două menstrue succesive

► Menoragii

- hemoragii menstruale prelungite

► Oligo-menoree

- intervale lungi între menstrre

► Polimenoree

- intervale scurte între menstrre

► Hipomenoree

- cantitate redusă

► Hipermenoree

- cantitate crescută

► **Leucoree patologică**

- de la câțiva ml, când pătează lenjeria, până la 200 – 400 ml

► **Hidroree**

- secreție vaginală abundentă: 200 – 400 ml

► **Culoarea și aspectul scurgerilor vaginale**

- albă lăptoasă, în leucoreea femeilor tinere
- galben verzuie, în gonococie
- roșie apoasă sau cafenie, în tumori
- seroasă, mucoasă, muco-purulentă, purulentă

► **Ritmul scurgerilor**

- continue sau sporadice, mai ales la oboseală

Diaforeza. Transpirația în cantitate abundentă

- ▶ Sudoarea contribuie la eliminarea apei și a unor deșeuri ca: uree, amoniac, acid uric și altele, completând astfel eliminarea renală. Într-o cantitate excesivă, are semnificație patologică, putând duce, uneori la deshidratare.
- ▶ Producerea transpirației are loc în funcție de o serie de factori: temperatura mediului ambiant, efort fizic și intelectual, ingestia de lichide, activitatea rinichilor, starea fiziologică a organismului.

► Manifestări de dependență

► Orar

- mai mult sau mai puțin regulat

► Cantitate

- 600 – 1000ml/zi

► Localizare

- generalizată, când temperatura mediului este crescută – semnificație critică atmosferică
- localizată la palme și plante (boala Basedow, rahitism, SIDA)
- hiperhidroză – cantitate plantară crescută, ce stagnează interdigital și determină apariția de micoze și infecții

► Miros

- puternic – variază în funcție de alimentație, temperatură ambiantă, deprinderile igienice ale bolnavului

Expectorația

- ▶ Prin expectorație înțelegem eliminarea sputei din căile respiratorii. Sputa reprezintă totalitatea substanțelor ce se expulzează din căile respiratorii prin tuse. În condiții fiziologice, mucoasa căilor respiratorii secretă doar o cantitate mică de mucus, necesară protejării suprafeței interioare a organelor respiratorii față de uscăciune și de efectul nociv al aerului și prafului. Acest mucus nu se elimină și nu declanșează actul tusei.
- ▶ În condiții patologice, se adună în căile respiratorii o cantitate variabilă de spută, care acționează ca un corp străin și provoacă actul tusei.

Manifestări de dependență

► Culoarea

- roșie, sanguinolentă, aerată și spumoasă – hemoptizie
- hemoptoică – striată, cu sânge
- ruginie (culoarea sucului de prune) – pneumonie
- roșie – brună, când sângele stagnează în plămâni
- roșie gelatinoasă, în cancerul pulmonar
- roz, în edemul pulmonar
- galben verzuie, în supurații pulmonare
- albă sau albă cenușie, în inflamația bronșică și în astmul bronșic
- neagră, în infarctul pulmonar

► **Mirosul**

- fetid în dilatația bronșică, caverne tuberculoase
- fetiditate penetrantă, în gangrena pulmonară
- mirosul pământului sau al paiului umed, în supurații pulmonare

► **Consistența**

- spumoasă
- aerată
- gelatinoasă
- vâscoasă
- lichidă

► **Formă**

- perlată, în astmul bronșic
- numulară, în caverne pulmonare
- mase grunjoase izolate, în salivă
- mulaje bronșice

► **Apectul**

- mucus, în astmul bronșic, inflamația bronhiilor
- purulent, în supurațiile pulmonare
- muco – purulent
- seros, în edemul pulmonar
- pseudomembranos, în difteria laringiană
- sanguinolent, în edemul pulmonar, cancer pulmonar, infarct pulmonar

► Cantitatea

- 50 – 100 ml/zi, în bronșită, pneumonii, TBC
- până la 1000 ml/zi, în bronșiectazii, caverne TBC, gangrenă pulmonară și edem pulmonar
- vomică – eliminarea unei cantități masive de puroi sau exsudat (în abces pulmonar, chist hidatic).